

A LOTZ-ALBUM.

Az a hölgybizottság, amely Izabella főhercegnő védnöksége alatt ezt az albumot kiadta, Magyarország nemcsak egyik legnagyobb, de bizonyára egyik legszerényebb művészenek ismertetésére vállalkozott.

Csodálatos, de úgy van, hogy Lotzot akkor kell közönségünknek nagy részével megismertetni, a mikor már legszebb műveit megalkotta. Nem kereste a reklámot, s alig emlegették. Csak egy kicsiny, barátokból és tanítványokból álló kör ismerte rendkívül vonzó, szeretetreméltó egyéniségét, melynek főjellemvonása az, a mi klasszikusan megrajzolt alakjaié: az egyszerűség. Művészi pályáján nem állott elő meglepetésekkel, a mi megragadta volna a közönséget, mivelhogy nem a szélsőségek embere, s így zajos népszerűség nem vette körül soha.

Különben is azok közül a művészek közül való, akiknek munkáit bizonyos fokú műveltség és bizonyos fokú forma-érzék nélkül élvezni alig lehet. Pedig Lotz művészete nem az az ijesztő klasszicizmus, a mely eltakar minden művészi egyéniséget. Ellenkezőleg, csupa egyéniség, érzékeny művészlélek, mely nyomról-nyomra változik a kor hatása alatt. Művészete nem polgári művészet, mely lakószobáknak kis képekkel való díszítését ismeri feladatának. Legfőbb megrendelője egy újjászületett állam, mely százados mulasztásokat siet helyrehozni. Az ő zsenijének juttatta a sors nálunk a legnagyobb feladatokat, a legmonumentálisabb munkáknak kivitelét.

EX LIBRIS A LOTZ-ALBUMBÓL.

Keleti Gusztáv írja róla: „képzeliük nem létezönek, soha nem is létesültek hosszas sorozatát azoknak a tartalmilag meg alakilag is jeles festményeknek, a melyekkel Lotz Károly az utolsó negyedfél évtized lefolyása alatt, úgy vidéken, mint itt a fővárosban, de különösen a fővárosi templomok, középületek és magánpaloták falait díszítette; — képzeliük a legnemesebb fajú műtermelésnek ezt az óriási összegét egyszerre kiküszöböltnek nemzeti kulturánk kincstárából, s akkor az a rögtön beálló sötétség, az a szívünkre nehezedő „horror vacui“ megdöbbentő módon fogna bennünket arra emlékeztetni, és nekünk megadni igazi mértékét, valódi fényfokát annak a műalkotó nagy képességnek, a melyet ősz mesterünk: Lotz Károly istenadta tehetségében és bámulatos munkarejében birunk.“

Majd óriási tudását méltatva, így folytatja: „Mélyreható szakadatlan tanulmányai és hosszú gyakorlata révén az alakító képességnek oly fokára emelkedett, hogy a festészet legmagasabb problémáival minden látszólagos megerőltetés nélkül tud megküzdeni. S mihelyt egyszer művének eszmei tartalmával, akárhányszor magas röptű gondolatanyagával tisztába jött, annak a megfelelő műformába való átültetését mintegy játszva végzi; műszaki szempontból, különösen a freskó-festészet technikájában nehézségeket nem ismer. — Csak ilyen magas fokra és harmonikusan fejlesztett készültséggel, csak ilyen tudományosan iskolázott eleven fantáziától támogatva vállalkozhatik a művész mai nap az úgynevezett grand art feladatainak megoldására.“

Mai, új és új irányt keresgélő művészetünk korában Lotz művészi egyénisége valószínűs jól eső nyugvópontot képez. Keleti szerint „a nagymesterek műveiből szoktuk levonni a művészet szabályait. A minden bírálaton felülálló mesterművekben birjuk egyúttal korrekтивumát azoknak a koronként felmerülő divateszméknek és elméleteknek, a melyek egyes műágak túlbecsülésében vagy lealacsonyításában vélik az igazi haladás ösvényét, ide-oda kapkodva, újból, meg újból feltalálni. A történelmi és allegóriai festészetnek is lejobb szállt az árfolyama ma, mert mindenütt kevés a hivatott erő, a mely régi hírnevének, magasztos rendeltetésének, igazi lényegének, domináló vezérhivatásának érvényt tud szerezni.“

Bizonyára közönségünk is örömmel fogadja az olyan mesterműveknek reprodukcióját, melyek a mai ingadozás közepette, bámulatos formatudással, klasszikus tökéletességgel megkomponálva és megrajzolva, egészen véve jóleső mérsékletet képviselnek.

Az albumnak szövege is (Riedl Frigyes munkája) gondos és kimerítő. Kezdvé az életrajzi adatokon, melyekből csak a legszükségesebbet adja, elmondja a mester művészi neveltetését, számot ad fejlődésének fázisairól és mint műfajnak jellemző kellékeit felémlítve, egymásután ismerteti Lotz főbb műveit készülésük időrendje szerint, és pedig külön csoportba foglalva a monumentális nagy mennyezeteket, a palotáknak falképeit, és a templomi festményeket.

A pompásul kiállított albumnak kisebb részét, de főekességét képezik Morelli tanárnak a szöveg közé nyomott fametszetei. Töbnyire Lotznak régebben festett alakjait ábrázolják, a mikor még a mester rendkívül részletesen dolgozta ki minden alakját. Ezt a gondos-ságot teljesen átéreztetik velünk a finoman készített fametszetek. Festői tónusok dolgában a mester egyik leánya másának metszetét tennénk meg elsőnek. Sajnálni való, hogy a munka nagy lapjai közül egy sem készült a sokszorosításnak ennek az előkelő módjával. Bizonyára pénzkérdésen mult. Evvel nem azt akarjuk mondani, mintha a többi reprodukciókkal elégedetlenek volnánk, annyival is inkább, mert a fénymetszetek, illetőleg a hozzávaló fényképi felvételek készítése nem kis nehézséggel járt. Még legegyszerűbb volt a dolog ott, a hol — mint például az operamennyezet freskóinál — az eredeti kartonok voltak fényképezhetőek. Más esetben azonban, így a ferencvárosi templom sötét falaira festett falképekről, csak reflektorokkal lehetett tűrhető fényképet nyerni.

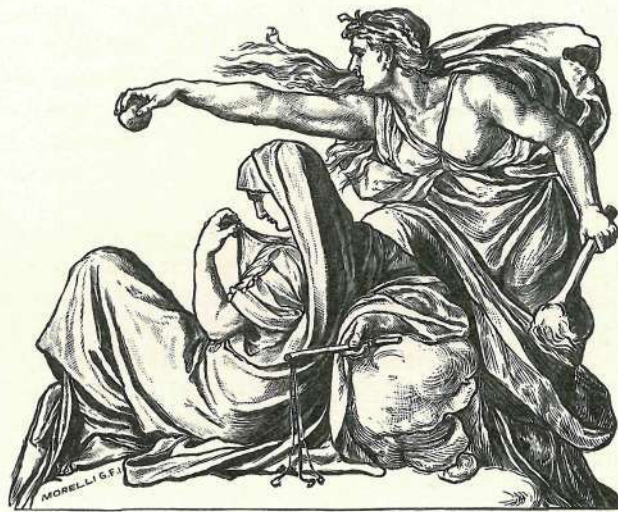
Az ez után készült fénymetszet és még egy terem-mennyezet reprodukciójának homályosságát tehát el kell néznünk. A lipótvárosi templom pendantifs-jeire alkalmazott evangelisták viszont igen kemények lettek, a mi azonban a mozaik ragyogása miatt nem volt elkerülhető.

A fénykép-felvételeknek átdolgozását, a homályos részek élesebbé tételét, az összehangolást, Hány Gyula és Papp Sándor végezte, s jórészt nekik köszönhető a reprodukciók sikere.

Jó munkát végzett Aust Róbert is, egy nálunk újonnan megtelepedett bécsi cég, a fénymetszeteknek elkészítésével. És ez már abból az okból is örvendetes, mert tanúságot tett róla, hogy a művészi reprodukciónak ennek az ágában sem szorulunk többé a külföldre. De elismerés illeti a mű szerkesztőit is, hogy volt bátorságuk szembeszállni az előítélettel, mely a jót csak a külföldtől várja.

Említsük fel végre a rendkívül tiszta és szép betű nyomást, (a Franklin társulaté) a mi szintén hozzájárul ahhoz, hogy a munkát művészi szempontból az eddig nálunk megjelent hasonló művek egyik legelsejének deklaráljuk.

Gróh István.

ERIS (ÁDÁM-FÉLE HÁZ BUDAPESTEN).